

Integracja klasowa – definicja, korzyści i niebezpieczeństwa

Słownik Wyrazów Obcych następująco definiuje termin integracji – jest to „*scalanie; proces tworzenia całości z części a. włączanie jakiegoś elementu w całość; (...)*” (W. Kopaliński, 2004, s. 232).

Podobnie ujęcie tego hasła można odnaleźć w Słowniku Psychologii w którym integracja jest traktowana jako proces koordynowania, jednoczenie całkowicie różnych elementów w całość (Reber A.S., 2000).

Termin ten jest używany na wiele sposobów, najczęściej z uzupełniającymi określeniami np. integracja grupowa.

Integracja jest więc długim i czasem bardzo trudnym procesem scalania grupy, którą może być klasa szkolna.

Integracja klasy jest procesem dynamicznym. Jest to przede wszystkim związane, zdaniem B. Wróbel, z postępującym rozwojem uczniów. 13-latkowie wkraczający w mury gimnazjum to dzieci o zupełnie innej dojrzałości emocjonalnej i społecznej, odmiennych zainteresowaniach i zachowaniach niż 16-latkowie kończący ten etap edukacji. (2010)

Jest to wiek dojrzewania, przejście pomiędzy dzieciństwem, a wczesnym okresem dorosłości. „*Czas ten jest uważany za dość trudny – cechuje go przyspieszony rozwój fizyczno-seksualny i poszukiwanie własnej tożsamości, co w konsekwencji zaznacza się poważnymi zmianami w zachowaniu i zainteresowaniach społecznych*” (A. Kołodziejczyk, E. Czermierowska, T. Kołodziejczyk, 1998 s. 227).

Przebywanie, uczenie i uczenie się w zintegrowanej i współpracującej ze sobą grupie, niesie więc wiele korzyści dla klasy jako całości jak i pojedynczych uczniów i nauczycieli.

Dzięki uczestnictwie w zintegrowanej grupie uczeń:

- *poznaje kolegów, koleżanki, nauczycieli;*
- *uczy się tolerancji i empatii;*
- *nabywa przydatnych umiejętności interpersonalnych (np. dobrego komunikowania się, asertywności, umiejętnego rozwiązywania konfliktów);*
- *nabywa większą łatwość w zdobywaniu wiedzy;*
- *buduje wiarę w siebie i zespół;*
- *zdobywa wiedzę o tym, że razem łatwiej jest pokonywać trudności m.in. przy podejmowaniu nowych zadań;*
- *ma poczucie odpowiedzialności za innych i efekty podejmowanych wspólnie działań;*
- *ma możliwość uzyskania wsparcia klasy w trudnych sytuacjach;*
- *zaspokaja swoich potrzeb, takich jak uznanie i aprobat;*
- *kształtuje umiejętność rozwiązywania konfliktów;*
- *zdobywa poczucie akceptacji i bezpieczeństwa;*
- *ma możliwość zespołowego podejmowania decyzji;*
- *ma możliwość podzielenia się swoimi sukcesami z innymi;*
- *uczy się tolerancji i empatii. (E. Lubczyńska, 2000)*

Z kolei prowadzący zajęcia pedagog, zdaniem M. Lis, ma możliwość:

- *lepszego poznania uczniów, ich możliwości, słabych i mocnych stron;*
- *lepszego poznania klasy jako grupy - większe możliwości diagnozy klasy;*
- *bliższego kontaktu z uczniami;*
- *doskonalenia umiejętności wychowawczych;*
- *ćwiczenia umiejętności autentycznego porozumiewania się z uczniami;*
- *większych możliwości w zakresie stosowania działań profilaktycznych (np. podjęcie przeciwdziałań w przypadku rozpoznania zachowań zagrażających grupie);*
- *dostrzeżenia sensu pracy w trakcie jej trwania. (2010)*

Nie ulega więc chyba już wątpliwości, że warto integrować klasę, a pozytywny klimat emocjonalny, atmosfera bezpieczeństwa i akceptacji w grupie to punkt wyjścia dla utworzenia klasy spójnej, gotowej do współdziałania i zorientowanej na pozytywne wartości.

Aby do tego doszło nauczyciel i jego uczniowie powinni starać się eliminować to, co przeszkadza w porozumiewaniu się, co powoduje brak zaufania,

Mówiąc o integracji klasy należy także wspomnieć o zagrożeniach związanych z nią. Prowadzący zajęcia integracyjne pedagog, powinien uważnie przyglądać się klasie, zaufać swoim umiejętnościom oraz intuicji. Złe zdiagnozowanie sytuacji w klasie, niepostrzeżenie konfliktu czy izolacji niektórych uczniów może doprowadzić do zachwiania procesu integracji lub jego zahamowania.

M. Lis w swoim artykule nt. integracji klasowej pisze, że jeśli: prowadzący zajęcia, straci zaufanie swoich uczniów gdy:

- *nie realizuje przedstawionych planów;*
- *daje niejasne komunikaty;*
- *nie ma czasu na rozmowę z uczniami, nie interesuje się ich problemami;*
- *używa wobec nich przemocy psychicznej lub stosuje techniki manipulacyjne. (2010)*

Klasa integruje się wtedy przeciw konkretnemu wrogowi, którym jest pedagog prowadzący zajęcia.

O niskim poziomie zaufania do prowadzącego, wychowawcy możemy wnioskować gdy:

- *klasa nie dzieli się z prowadzącym zajęcia, wychowawcą swoimi pomysłami;*
- *niechętnie podejmuje rozmowy na tzw. życiowe tematy;*
- *nie wyraża wprost krytyki;*
- *mało angażuje się w zadania, nawet ciekawe;*
- *stosuje zachowania manipulacyjne, kłamstwa, unikanie;*
- *niechętnie zdobywa informacje od prowadzącego, wychowawcy (uczniowie o nic nie pytają);*

O wysokim poziomie zaufania możemy wnioskować, gdy:

- *klasa zgłasza problemy i konflikty i otwiera je w obecności prowadzącego, wychowawcy;*
- *wysuwa pomysły wspólnych działań;*

- angażuje się przy realizacji swoich projektów i bierze odpowiedzialność za swoje działania;
- stara się przestrzegać przyjętych norm, przyznaje się gdy nastąpiło ich złamanie;
- pojawiają się głębsze relacje interpersonalne (mówienie o sobie, chętnie prezentowanie się w rolach poza uczniowskich, mówienie o trudnościach) ;
- klasa udziela nauczycielowi informacji zwrotnych (E. Maksymowska i M. Werwicka 2000).

Niebezpieczne może okazać się niezauważenie lub brak reakcji na integrowanie się grup uczniów wokół walki z innymi uczniami w klasie. Efektem takich działań może być izolacja niektórych uczniów.

Zagrożeniem dla integrującej się klasy mogą być również zachowania pojedynczych uczniów, którzy nie chcą dostrzec korzyści funkcjonowania w zespole. Często ich zachowanie jest efektem chęci zaistnienia w grupie, zwrócenia na siebie uwagi. Sytuacja dodatkowo może być niebezpieczna gdy takie zachowania zostają zaakceptowane przez klasę. Przeciwdziałanie takim sytuacjom jest trudne, wymaga dużej wnikliwości, taktu i cierpliwości ze strony prowadzącego zajęcia.

Jednak należy podkreślić, że mimo istnienia niebezpieczeństw związanych z integracją, warto podjąć się próby tworzenia zgranego zespołu, gdyż korzyści jakie można odnieść równoważą straty i procentują w przyszłości.

Bibliografia

1. Kołodziejczyk A., Czermierowska E., Kołodziejczyk T., *Spójrz inaczej na agresję*, Starachowice 1998
2. Kopaliński W., *Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych*, Wyd. Muza S.A. Warszawa 2004
3. Lis M., *Klasa jak orkiestra - czyli jak i po co integrować*, publikacja zamieszczona na stronie internetowej: <http://www publikacje.edu.pl/publikacje.php?nr=4377>, 12.03.2010
4. Lubczyńska E., *Integracja klasy, a etapy rozwoju grupy*, w: *Poradnik Wychowawcy*, cz. G.2.2 Wyd. Raabe, Warszawa 2000
5. Maksymowska E., M. Werwicka, *Poznanawanie klasy*, *Poradnik Wychowawcy* część F1.1 Raabe, Warszawa 2000
6. Reber A.S., *Słownik Psychologii*, Wyd. Naukowe Scholar, Warszawa 2000
7. Wróbel B., *Program adaptacyjno-integracyjny dla pierwszych klas gimnazjum*, publikacja zamieszczona na stronie internetowej: <http://wfo.wrzesnia-info.com/modules.php/x/ name/ Sections/sop/viewarticle/artid/134.html>, 13.03.2010

Opracowała:

Małgorzata Rezmer
pedagog szkolny
Zespół Szkół nr 1 w Stolnie